

Tobias Appelquist & Emil Tikkanen, duo-PM

Tilläggsköpeskilling eller lön? – Inkomstslagsgränsen vid earn-outs villkorade av säljarens fortsatta anställning

1. Inledning

Vid företagsöverlåtelser görs ofta en del av köpeskillingen beroende av målbolagets utveckling efter tillträdet genom en s.k. tilläggsköpeskilling (earn-out). I fåmansaktiebolag, där säljaren ofta är grundare eller nyckelperson, kräver köparen inte sällan att säljaren stannar kvar i anställningen som garanti för verksamhetens lönsamhet, och tilläggsköpeskillingen villkoras då av detta.¹ Är tilläggsköpeskillingen vederlag för aktierna beskattas den i inkomstslaget kapital, och 44 kap. 28 § IL anger när den ska tas upp. Är den ersättning för arbete ska den tas upp i inkomstslaget tjänst (10 kap. 1 § IL). Var gränsen går anger lagen inte, trots att skillnaden kan vara betydande: kapitalvinst beskattas med högst 30 procent (eller inte alls vid försäljning av näringsbetingade andelar via holdingbolag), tjänsteinkomst progressivt med drygt 50 procent i marginals katt och med risk för arbetsgivaravgifter.²

I HFD 2012 not. 58 bedömdes en sådan tilläggsköpeskilling som lön (se kap. 6).³ Oklart är vilka omständigheter som bar bedömningen, hur de ska vägas i andra avtalskonstruktioner och därmed hur parterna redan vid avtalstidpunkten kan utforma aktieöverlåtelseavtalet (SPA) så att skatteutfallet blir förutsebart.

2. Syfte

Syftet är att utreda var gränsen mellan inkomstslagen kapital och tjänst går när en tilläggsköpeskilling vid en aktieöverlåtelse är villkorad av säljarens fortsatta anställning i målbolaget, och att analysera i vilken utsträckning parterna genom utformningen av aktieöverlåtelseavtalet kan uppnå förutsebara skattekonsekvenser. Syftet bryts ned i tre frågor:

¹ Melz, P. m.fl., Inkomstskatt – En lärobok i skatterätt, Del 2, 2023, s. 417.

² Se 65 kap. 5 och 7 §§ och 25 a kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229), IL, samt 2 kap. 26 § socialavgiftslagen (2000:980); Tjernberg, M., Fåmansföretag & beskattning, 2 uppl., 2026, s. 149. För kvalificerade andelar, se kap. 9.

³ HFD 2012 not. 58, varigenom Skatterättsnämndens förhandsbesked 2012-03-27, dnr 54-11/D, fastställdes (bilaga 1).

1. Vilka omständigheter har i praxis tillmätts betydelse vid bedömningen av om en anställningsvillkorad tilläggsköpeskillning utgör vederlag för aktierna eller ersättning för arbete, och hur förhåller de sig till varandra?
2. Vilka av dessa omständigheter kan parterna styra genom avtalet, och vilka bedöms oberoende av hur avtalet rubricerar ersättningen?
3. Hur kan ett SPA utformas för att minska risken för oavsiktlig tjänstebeskattnings, och var går gränsen för vad kontraktsdesign kan åstadkomma?

3. Metod

Frågorna 1 och 2 besvaras rättsdogmatiskt utifrån lagtext, praxis från HFD och Skatterättsnämnden samt doktrin. Det centrala avgörandet är ett notisfall som fastställer ett förhandsbesked och har därför begränsat prejudikatvärde; det ger ingen ledning om omständigheter utanför sökandenas förutsättningar. Eftersom praxis om just tilläggsköpeskillningar är sparsam används avgöranden om anställningsvillkor i incitamentsprogram och om carried interest som analogier – för att identifiera bedömningsgrunder, inte som direkt styrande.⁴

Fråga 3 besvaras genom proaktiv rättsanvändning: analysen görs i förväg och tar sikte på vilka omständigheter som måste föreligga för att ersättningen ska bli kapital.⁵ Typiska SPA-klausuler prövas mot de omständigheter som i praxis talar för kapital respektive tjänst. Det aktualiserar vilken tidpunkt som är avgörande och vilken betydelse senare händelser, t.ex. hur anställningen avslutas, kan få.⁶ Rättsläget värderas slutligen utifrån förutsebarhet.⁷

4. Avgränsningar

⁴ HFD 2021 ref. 67; HFD 2025 ref. 40. Det rör sig inte om analog tillämpning av en lagregel, vilket legalitetsprincipen i princip utesluter till den skattskyldiges nackdel och som HFD nästan undantagslöst avstår från, utan om att hämta bedömningsgrunder ur praxis kring samma gränsdragning mellan kapital och arbete. Se Pålsson, R., Konstitutionell skatterätt, 4 uppl., 2018, s. 94–96. Att en friare, ändamålsorienterad eller analogiserande analys behövs när rättskällorna är tunna, se Kellgren, J., Innovationsskatterättsdogmatik – en populärrättsvetenskaplig metoddiskussion, Skattenytt 2020 s. 812–822, s. 820 f.

⁵ Kellgren, J. & Arnesdotter, I., Proaktiv användning av rätten, 2021, s. 23–26. Om metoden i forskning, se Kellgren, Skattenytt 2020, s. 818 f.

⁶ Jfr Kellgren, J., Tidsfrågor i skatterättstillämpningen, Om de avgörande tidpunkterna i redovisning och beskattning och om betydelsen av händelser därefter, Jure, 2016, s. 119–126 (nedan Tidsfrågor).

⁷ Pålsson, a.a., s. 34 f. och 92 f.

PM:en avser aktieöverlåtelser där säljaren är en fysisk person som äger aktierna direkt eller via ett eget holdingbolag och som fortsätter att arbeta i målbolaget. Inkråmsöverlåtelser, köparens skattesituation, civilrättsliga tvister om earn-out-klausuler, internationella situationer och mervärdesskatt behandlas inte.⁸ Avtalets redovisningsmått (t.ex. EBITDA) behandlas bara som beräkningsgrund: bolagets resultat eller säljarens prestation.

Beskattningstidpunkten och fördelningen av kapitalvinst på kvalificerade andelar enligt 57 kap. IL behandlas bara som konsekvenser. Inkomstslagsfrågan är logiskt överordnad: först när det står klart att ersättningen är kapital blir det relevant när den ska tas upp och hur den ska fördelas. De övergångsfrågor som uppkommer genom att 3:12-reglerna har ändrats från och med den 1 januari 2026 lämnas därhän.⁹

5. Forskningsbehovet och kunskapsluckan

Lagstiftaren har reglerat när en tilläggsköpeskilling ska beskattas, men inte om den är köpeskilling, och praxis är spridd: HFD 2012 not. 58 är ett notisfall utan egna skäl, och i övrigt finns främst äldre referat och kammarrättsavgöranden.¹⁰ Läroboksdoktrinen utgår från att en sådan tilläggsköpeskilling i allmänhet är kapitalvinst och kan bara förmoda vad som avgjorde 2012.¹¹ Samtidigt har närliggande praxis utvecklats, bl.a. om återköpsvillkor vid avslutad anställning och om carried interest som avkastning på investering snarare än arbete,¹² men har såvitt vi funnit inte analyserats ur ett avtalsperspektiv. När dessutom antalet ansökningar om förhandsbesked nästan har halverats mellan 2005 och 2023 blir avtalsutformningen den huvudsakliga vägen till förutsebarhet, och det är där PM:en vill bidra.¹³

6. Rättsläget: inkomstslagen och HFD 2012 not. 58

Till inkomstslaget tjänst räknas inkomster och utgifter på grund av tjänst, bl.a. anställning och uppdrag, till den del de inte ska räknas till inkomstslaget näringsverksamhet eller kapital (10 kap. 1 § IL), och som intäkt tas löner, förmåner och alla andra inkomster som erhålls på grund av tjänst (11 kap. 1 § IL). Genom 1990 års skattereform blev inkomstslaget en allmän

⁸ Om civilrättsliga frågor kring tilläggsköpeskilling, se NJA 2021 s. 943.

⁹ Prop. 2025/26:1 (budgetpropositionen för 2026). Enligt Skatterättsnämnden är reglerna om gränobelopp sådana beräkningsregler som avses i 44 kap. 28 § IL, se förhandsbesked 2018-09-25, dnr 5-18/D.

¹⁰ Se RÅ 1988 ref. 56, RÅ 2002 ref. 78 och Kammarrätten i Göteborgs dom i mål nr 6656-13 (kap. 7–8).

¹¹ Melz m.fl., a.a., s. 417 f.

¹² HFD 2021 ref. 67; HFD 2025 ref. 40.

¹³ Dir. 2026:44, Ökad förutsägbarhet på skatteområdet.

uppsamlingsplats för ersättningar som kan hänföras till eget arbete eller egen prestation.¹⁴ Till inkomstslaget kapital räknas inkomster på grund av innehav av tillgångar och i form av kapitalvinster (41 kap. 1 § IL). Rekvisitet innehav avgränsar mot inkomst som härrör från arbetsprestation.¹⁵ Kapitalvinsten tas upp när ett bindande avtal har ingåtts, men ett tillkommande belopp som beror på en framtida händelse först när det kan beräknas (44 kap. 26 och 28 §§ IL).¹⁶

I HFD 2012 not. 58 hade köparen, utöver en kontant köpeskilling om ca 130 miljoner kronor, åtagit sig att betala en tilläggsköpeskilling om högst 10 miljoner kronor, beräknad på resultatet under två år i den region hos köparen som målbolagets verksamhet integrerades i. Rätt till den hade bara de säljare som var anställda i målbolaget och som tillsammans ägde 41 procent av aktierna, direkt eller via egna bolag (management sellers); de övriga säljarna omfattades inte. Rätten förutsatte att de anställda kvarstod i sin anställning under ca två år eller blivit uppsagda på felaktiga grunder. Tilläggsköpeskillingen fördelades lika per aktie mellan dem, och föll någons rätt bort fördelades beloppet på de övriga. Det var en förutsättning att samtliga hade marknadsmässiga löner, och andelarna var inte kvalificerade.¹⁷

Skatterättsnämnden ansåg att beloppen fick anses utgöra betalning för tjänster som de anställda utförde under den period då det resultat som låg till grund för beräkningen uppstod. De fysiska personerna skulle därför ta upp beloppen som intäkt av tjänst, och holdingbolaget skulle inte ta upp något. I HFD invände säljarna att tilläggsköpeskillingen motiverades av svårigheten att enas om priset, att metoden är vanlig och att betalningen berodde på köparens regionala resultat och inte på deras prestationer. Nämndens föredragande var skiljaktig. Han pekade på att beloppen fördelades i proportion till aktieinnehavet, att lönerna var marknadsmässiga och att det saknades incitament att avstå lön, och ansåg att beloppen varken var lön eller inkomst av aktierna utan skattefria.¹⁸ HFD gjorde samma bedömning som nämndens majoritet, utan egna skäl.

7. Typsituationer: vad talar för kapital respektive tjänst?

¹⁴ Prop. 1989/90:110 s. 305–313; Ondrasek Olofsson, L., Inkomstskattelag (1999:1229) 10 kap. 1 §, Karnov (JUNO) (besökt 2026-10-11).

¹⁵ Holstad, P., Inkomstskattelag (1999:1229) 41 kap. 1 §, Karnov (JUNO) (besökt 2026-10-11).

¹⁶ Tivéus, U., Tretolv, Skatt på kvalificerade andelar, 2 uppl., 2019, s. 137 f.

¹⁷ HFD 2012 not. 58; Skatterättsnämndens förhandsbesked 2012-03-27, dnr 54-11/D (bilaga 1); Melz m.fl., a.a., s. 417 f.

¹⁸ Förhandsbeskedet, avvikande mening av sekreteraren tillika föredraganden Roupe (bilaga 1).

Av HFD 2012 not. 58 framgår vilka omständigheter som inte räcker för att en tilläggsköpeskillning ska behandlas som kapitalvinst. Delägarna hade marknadsmässig lön utöver tilläggsköpeskillningen, och ersättningen bedömdes ändå som lön. Marknadsmässig lön räcker alltså inte ensam. Inte heller innehav via holdingbolag var avgörande. Förvärvsinkomst beskattas hos den som har utfört arbetet, oavsett vilket subjekt som tar emot ersättningen.¹⁹

Det som avgjorde var i stället särbehandlingen. Skatterättsnämnden betonade att tilläggsköpeskillningen bara utgick på aktier som ägdes av anställda som förbundit sig att stanna, medan övriga aktier inte gav någon rätt.²⁰ Äldre praxis bekräftar detta. I RÅ 1988 ref. 56 hade samtliga säljare åtagit sig att stanna som anställda i tre år, men eftersom anställningarna var marknadsmässiga ansågs ingen del av köpeskillningen vara lön. I RÅ 2002 ref. 78 behandlades vederlaget som köpeskillning trots ett anställningsåtagande säkrat med pant i köparaktier, eftersom bytesrelationen var densamma för alla aktieägare.²¹ Anställningsvillkoret blir alltså avgörande först i kombination med särbehandling. Ersättningen knyts då till personen och arbetsinsatsen, inte till aktierna. Det stämmer med att en kapitalvinst beror på tillgångens värdeförändring, inte på prestationer som säljaren utför efter avyttringen.²² Nämndens föredragande (kap. 6) invände att det saknades incitament att byta lön mot tilläggsköpeskillning (jfr kap. 9). Men de anställda säljarna var undantagna från den resultatbaserade bonus som övriga nyckelpersoner erbjöds, och tilläggsköpeskillningen fyllde därmed bonusens funktion.

²³ Gränsen tycks alltså gå vid frågan om ersättningen följer aktien eller personen.

Samma gräns syns i HFD 2025 ref. 40 om carried interest. En anställd ägde via sitt fåmansbolag aktier i ett holdingbolag som hade rätt till en särskild vinstandel i en riskkapitalfond. HFD fann att vinstandelen var avkastning på den investering som gjorts i fonden och inte skulle tjänstebeskattas. Majoriteten byggde sitt argument på att en resultatfördelning som avtalats mellan oberoende parter i regel ska godtas.²⁴ Två justitieråd ville i stället, liksom Skatterättsnämnden, motivera utgången med att utdelningen utgick med samma belopp per aktie till alla aktieägare av samma slag. Det saknades därför en direkt och avgörande koppling mellan arbetsinsatserna och utdelningen, till skillnad från HFD 2019 ref. 52, där utdelningen på

¹⁹ Tjernberg, a.a., s. 151 f., med hänvisning till bl.a. RÅ 1992 not. 364 och RÅ 1996 ref. 16.

²⁰ Bilaga 1; jfr Melz m.fl., a.a., s. 418.

²¹ RÅ 1988 ref. 56 avser äldre rätt, och Regeringsrätten prövade bara beskattningstidpunkten. Jfr RÅ 2008 ref. 66, där en aktieförsäljningsvinst som fördelats i proportion till utförda tjänster beskattades som tjänst.

²² Tivéus, a.a., s. 137.

²³ Bilaga 1, avsnittet Bakgrund.

²⁴ HFD 2025 ref. 40 p. 17–21.

aktier av samma slag i praktiken kunde differentieras mellan de anställda, och RÅ 2000 ref. 56, där utdelning som berodde på lönsamheten i respektive delägares verksamhetsgren delvis beskattades som tjänst.²⁵ Med det måttet är utgången 2012 följdriktig: tilläggsköpeskillingen fördelades visserligen lika per aktie mellan management sellers, men aktier av samma slag som ägdes av övriga säljare gav ingen rätt alls, och förverkade belopp gick till dem som arbetade kvar.

Bedömningen är ett utslag av principen om rättshandlingars verkliga innebörd. Hur parterna har rubricerat en transaktion är inte avgörande, och de rättsliga klassificeringar som den skattskyldige gör behöver inte godtas av Skatteverket och domstolarna. Den bygger på en prejudiciell civilrättslig bedömning: avtal om anställning ger intäkter i inkomstslaget tjänst och avtal om överlåtelse ger kapitalvinst.²⁶ Frågan i HFD 2012 not. 58 kan därmed formuleras som vilket avtal tilläggsköpeskillingen i sak hör till, överlåtelseavtalet eller anställningsavtalet. Att ersättningen betecknas som köpeskillning i aktieöverlåtelseavtalet är ingen garanti för det slutliga utfallet. Vid prövningen läses då avtalet baklänges och jämförs med lösningar som hade gett likartade effekter.²⁷ Att en tilläggsköpeskillning till alla säljare pro rata valdes bort 2012 talar för att syftet var att behålla de anställda. Det besvarar också fråga 2: rubriceringen kan parterna styra, men inte vilken prestation ersättningen i sak är vederlag för.

8. Kontraktsdesign i aktieöverlåtelseavtalet

Anställningsvillkoret är ett framtida villkor. Enligt Kellgren bör senare fullgöranden bara beaktas om de ingår i parternas grundläggande överenskommelse, och hur anställningen faktiskt slutar kan då bara användas som bevisning om vad avtalet innebar.²⁸ Avtalets innehåll vid undertecknandet blir avgörande, vilket talar för att avtalsutformningen kan ge förutsebarhet.

En vanlig rekommendation är att reglera tilläggsköpeskillingen i SPA:n och säljarens arbete i ett separat anställningsavtal. Beskattningen ska dock ske utifrån rättshandlingars verkliga innebörd, och bedömningen kan avse den sammantagna innebörden av flera rättshandlingar.²⁹ Sådana transaktionskedjebedömningar förutsätter ett nära funktionellt och ekonomiskt

²⁵ HFD 2025 ref. 40, skiljaktig motivering p. 13; HFD 2019 ref. 52 p. 17–19. En ledamot i Skatterättsnämnden ansåg att den asymmetriska fördelningen till dem som arbetat för fonden gjorde ersättningen till lön, oavsett holdingbolaget.

²⁶ Pålsson, a.a., s. 96–98, med hänvisning till bl.a. RÅ 1987 ref. 78 och RÅ 1998 ref. 58.

²⁷ Kellgren, J., Proaktiva perspektiv i reaktiv skatterättstillämpning, s. 158–160.

²⁸ Kellgren, Tidsfrågor, s. 119–123. Kellgrens exempel avser avdragsfrågor; resonemanget överförs här analogt.

²⁹ RÅ 2004 ref. 27.

samband, vilket en SPA och ett anställningsavtal i samma affär i regel har.³⁰ En helhetsbedömning innebär dock inte att avtalen automatiskt ses igenom: i RÅ 2004 ref. 27 godtogs inte Skatteverkets omkvalificering, eftersom utredningen inte visade att den verkliga innebörden var en annan än den avtalade. Avtalsutformningen påverkar alltså utfallet, inte genom att dela upp villkoren formellt, utan genom att fastställa vilka omständigheter som finns att bedöma vid en eventuell prövning.

Skatteflyktslagen sätter en yttre gräns. En rättshandling ska inte beaktas om den ingår i ett förfarande som medför en väsentlig skatteförmån, den skattskyldige har medverkat, skatteförmånen med hänsyn till omständigheterna kan antas ha utgjort det övervägande skälet och ett fastställande av underlag på grundval av att förfarandet skulle strida mot lagstiftningens syfte.³¹ Lagen tolkas restriktivt,³² men i RÅ 2009 ref. 31 tillämpades den på upprepade interna aktieöverlåtelser som syftade till att undgå tjänstebeskattning, med motiveringen att 57 kap. IL ska hindra att tjänsteinkomster beskattas som kapitalinkomster.³³ En earn-out har normalt ett kommersiellt syfte, att överbrygga en värderingsskillnad,³⁴ och skatteförmånen torde då sällan vara det övervägande skälet. En klausul som saknar kommersiell funktion och bara finns för att undvika tjänstebeskattning hamnar däremot i lagens riskzon. Det kommersiella syftet skyddar dock bara mot skatteflyktslagen, inte mot en omkvalificering: 2012 framhöll säljarna just värderingssvårigheterna, utan framgång.

I Sevenius exempelavtal (bilaga 2) utgår tilläggsköpeskillingen "i vederlag för Aktierna", och beräknas på målbolagets rörelseresultat och saknar därutöver anställningsvillkor.³⁵ Allt talar för kapitalbeskattning.

Problemen uppstår när klausulen anpassas efter köparens intresse av att behålla säljaren. I litteraturen behandlas ett krav på att nyckelpersoner arbetar kvar som en vanlig kompletterande parameter i en earn-out, utan att följden för inkomstslaget berörs.³⁶ Det tydligaste tillägget är att rätten till tilläggsköpeskillning förfaller om säljaren lämnar sin anställning. Ett anställningsåtagande behöver inte i sig vara avgörande när alla säljare omfattas

³⁰ Kellgren, Tidsfrågor, s. 123 f.

³¹ 2 § lagen (1995:575) mot skatteflykt; Pålsson, a.a., s. 98 f.

³² Pålsson, a.a., s. 99.

³³ RÅ 2009 ref. 31; jfr HFD 2015 ref. 17 I. Se Tjernberg, a.a., s. 133 f.

³⁴ Prismekanismer kan överbrygga parternas olika uppfattningar om målbolagets värde, se Sevenius, R., Företagsförvärv, 2 uppl., 2011, s. 280; jfr om värderingsosäkerheten Schriber, S., Företagsförvärv – Strategierna, processerna, vinsterna, 2024, s. 180 f.

³⁵ Sevenius, a.a., appendix B, punkt 4.1–4.3, s. 515 f.; jfr s. 281.

³⁶ Sevenius, a.a., s. 282 f. Inte heller bokens skatterättsliga genomgång tar upp frågan, se s. 387–391.

(RÅ 1988 ref. 56), men ett förverkande som bara träffar de anställda säljarna knyter ersättningen till arbetet. Ett undantag för den som lämnar av godtagbara skäl ändrar inte bilden: i 2012 års fall gällde rätten även den som blivit uppsagd på felaktiga grunder, och ersättningen bedömdes ändå som lön. Detsamma gäller om tilläggsköpeskillingen mäts på säljarens egen prestation eller på en avgränsad del av verksamheten där säljaren arbetar, i stället för på hela bolagets resultat. I 2012 års fall hjälpte det inte att säljarna framhöll att beloppet berodde på köparens regionala resultat och inte på deras egna prestationer, och i HFD 2019 ref. 52 räckte det att utdelningen berodde på resultatet av ett teams gemensamma arbete (p. 18).

Praxis om incitamentsprogram visar var gränsen kan dras. Optioner som förfaller om innehavaren lämnar sin anställning anses inte vara värdepapper, medan en rätt för arbetsgivaren att återköpa optionerna till marknadsvärde när anställningen upphör inte har den effekten, eftersom innehavaren då alltid kan tillgodogöra sig hela värdet.³⁷ Överfört till en earn-out talar det för att en leaver-klausul som löser in säljarens rätt till marknadsvärde, i stället för att låta den förfalla, behåller kopplingen till aktien. Klausulen bör då ange hur rätten värderas vid avgången, t.ex. som utfallet beräknat på resultatet fram till avgången, eftersom en villkorad tilläggsköpeskillning annars är svår att värdera. Priset är att bindningseffekten försvinner, eftersom säljaren inte förlorar något på att sluta, det skattemässigt säkraste villkoret ger alltså inte köparen det skydd anställningsvillkoret var avsett att ge, och där går gränsen för kontraktsdesign. Köparen kan då antas kräva en kompenserande fördel, t.ex. ett lägre pris.³⁸

Köparens skyddsintresse kan i stället tillgodoses med instrument som inte gör köpeskillingen beroende av arbetet. Exempelavtalet innehåller en konkurrensklausul som gäller i två år och som sanktioneras med ett vite om 50 procent av köpeskillingen.³⁹ Säljarens fortsatta medverkan kan regleras i ett anställningsavtal med marknadsmässig lön, medan tilläggsköpeskillingen beräknas på bolagets resultat och utgår pro rata per aktie till samtliga säljare, oavsett om de stannar kvar. Säljaren har då fortfarande ett ekonomiskt intresse av att bolaget går bra, men det intresset följer aktien och inte anställningen. Även konkurrensklausulen förutsätter dock likabehandling. I Kammarrätten i Göteborgs mål nr 6656-13 utgick en resultatbaserad tilläggsköpeskillning bara till den säljare som anställdes hos köparen. Konkurrensklausulen i överlåtelseavtalet ansågs i det närmaste vara ett yrkesförbud

³⁷ HFD 2021 ref. 67 p. 19 f., med hänvisning till bl.a. RÅ 1994 not. 41 och RÅ 2007 not. 177. Avgörandet gäller värdepappersregeln i 10 kap. 11 § IL och används här bara som bedömningsgrund.

³⁸ Jfr Kellgren & Arnesdotter, a.a., s. 80 f.

³⁹ Sevenius, a.a., appendix B, punkt 13, s. 519 f.

med samma verkan som ett åtagande att stanna, och ersättningen beskattades som lön.⁴⁰ Vill köparen knyta säljaren starkare kan en del av köpeskillingen återinvesteras i köparbolaget på marknadsmässiga villkor; i HFD 2025 ref. 40 hindrade förfogandeinskränkningar kopplade till anställningen inte kapitalbeskattning av avkastningen.⁴¹

9. Kvalificerade andelar och förutsebarhet – en värdering

Hur ingripande en omkvalificering blir beror på om andelarna är kvalificerade. För kvalificerade andelar beskattas kapitalvinst inom gränsbeloppet med 20 procent, vinst därutöver i inkomstslaget tjänst upp till ett tak om 100 inkomstbasbelopp och vinst över taket som kapital med 30 procent (57 kap. 20–22 §§ IL).⁴² Taket motiveras av att tjänstebeskattnings i regel inte ska ske av vinst som inte har sin grund i arbetsinsatser.⁴³ I spannet mellan gränsbelopp och tak får en omkvalificering till lön därför mindre betydelse. Lön enligt 10 kap. IL har dock inget tak och utlöser arbetsgivaravgifter, medan den tjänstebeskattningsdelen enligt 57 kap. inte träffas av sociala avgifter.⁴⁴ För icke-kvalificerade andelar, som ur målet från 2012, är steget större: från 30 procent till progressiv skatt på drygt 50 procent, plus avgifter. Störst blir skillnaden i den vanligaste strukturen, där säljaren först överlåter aktierna till ett eget holdingbolag som sedan säljer dem skattefritt som näringsbetingade andelar.⁴⁵ En tilläggsköpeskillning som omkvalificeras till lön faller då helt utanför skattefriheten.

Detta belyser en spänning i systemet. 3:12-reglerna finns för att den del av en kapitalvinst som kan hänföras till ägarens arbetsinsats ska beskattas i inkomstslaget tjänst. De är avsiktligt schabloniserade, eftersom det har ansetts omöjligt att avgöra vad som är rätt arbetsinkomst respektive kapitalinkomst.⁴⁶ För kvalificerade andelar har lagstiftaren alltså redan valt en schablonlösning på samma fråga som helhetsbedömningen i HFD 2012 not. 58 besvarar. Om en tilläggsköpeskillning på sådana andelar dessutom omkvalificeras till lön, prövas arbetsinsatsens andel med två metoder, och den mest långtgående avgör. Praxis talar delvis mot en sådan dubbelprövning. I RÅ 2002 ref. 78 var andelarna kvalificerade, och Skatterättsnämnden fann ingen grund att beskatta vederlaget som tjänst utöver vad som följer av 3:12-reglerna, medan både HFD 2012 not. 58 och RÅ 2008 ref. 66 gällde andelar utanför 57 kap. Det talar för att en

⁴⁰ Kammarrätten i Göteborgs dom i mål nr 6656-13, s. 5–7.

⁴¹ HFD 2025 ref. 40 p. 21.

⁴² Melz m.fl., a.a., s. 417–419; Tjernberg, a.a., s. 123–127; Tivéus, a.a., s. 149–153.

⁴³ Melz m.fl., a.a., s. 418; Tjernberg, a.a., s. 123–127.

⁴⁴ Tivéus, a.a., s. 17.

⁴⁵ Tjernberg, a.a., s. 129 och 132; Sevenius, a.a., s. 389.

⁴⁶ Tivéus, a.a., s. 15–17.

omkvalificering till lön bör förbehållas fall där 3:12-reglerna inte är tillämpliga eller där ersättningen uppenbart är knuten till arbetet. De lege ferenda vore det önskvärt att lagstiftaren klargjorde förhållandet mellan 57 kap. och 10 kap. IL vid tilläggsköpeskillingar.

Gränsen mellan inkomstlagen vilar på öppna rekvisit, vilket enligt Pålsson innebär ett slags delegation de facto från lagstiftaren till rättstillämparen.⁴⁷ Tolkningsresultatet ska för den kunnige bedömare framstå som en naturlig konsekvens av lagtexten.⁴⁸ Att en ersättning som bara utgår till den som fortsätter arbeta anses erhållen på grund av tjänst ligger väl inom ordalydelsen, och utgången 2012 är därför svår att invända mot. Problemet för förutsebarheten är snarare att HFD:s enda avgörande är ett notisfall utan egna skäl, och att en avgörande omständighet, hur anställningen slutar, inträffar efter avtalstidpunkten. Oklara rekvisit och avgörande tidpunkter efter transaktionen är just det som försvårar proaktiv rättsanvändning.⁴⁹

Sammanfattningsvis avgör särbehandling om tilläggsköpeskillingen följer aktien eller personen (fråga 1). Omfattas bara säljare som arbetar kvar talar förverkande, konkurrensklausul och en beräkningsgrund knuten till deras egen verksamhet för tjänst. Utgår ersättningen lika per aktie talar det för kapital, även när ett anställningsvillkor finns. Marknadsmässig lön och innehav via holdingbolag räcker inte för att undvika tjänstebeskattning. Rubricering och avtalsuppdelning bedöms utifrån sin verkliga innebörd; det parterna i sak styr är villkoren för rätten till ersättningen (fråga 2). Ett SPA bör därför låta tilläggsköpeskillingen beräknas på bolagets resultat och utgå pro rata per aktie oavsett om säljaren stannar, och en leaver-klausul bör lösa in rätten till marknadsvärde i stället för att låta den förfalla. Priset för skattesäkerheten är att bindningseffekten försvinner. Där villkoren i sak gör ersättningen beroende av arbetet hjälper varken beteckning eller avtalsuppdelning (fråga 3).

⁴⁷ Pålsson, a.a., s. 34 f.

⁴⁸ Pålsson, a.a., s. 92 f.

⁴⁹ Kellgren & Arnesdotter, a.a., s. 76 f.

Bilaga 1 – Skatterättsnämndens förhandsbesked 2012-03-27, dnr 54-11/D (fastställt genom HFD 2012 not. 58)

Tilläggsköpeskilling

Resultatbaserad tilläggsköpeskilling avseende aktier har beskattats som lön för delägare som fortsatt varit anställda i avyttrad verksamhet.

Diarienummer: 54-11/D · Meddelandedatum: 2012-03-27 · Sökande: A, A AB och B · Motpart: Skatteverket · Har överklagats: Ja (Högsta förvaltningsdomstolens dom 2012-11-06, mål nr 2171-12)

Förhandsbesked

A och B ska ta upp belopp motsvarande tilläggsköpeskillingen som intäkt av tjänst. A AB ska inte ta upp det belopp som A ska ta upp.

Motivering

Bakgrund

Aktierna i X AB köptes i (månad, år) av Y AB för en preliminär köpeskilling om ca (...) miljoner kronor, som betalades kontant. Verksamheten i X AB integrerades med Y ABs verksamhet (i en region).

Bland säljarna av X AB fanns både fysiska och juridiska personer. A och B ägde tillsammans med (ett antal) andra anställda i X AB (...) procent av aktierna (... procent av rösterna) i bolaget. Innehaven varierade i storlek mellan drygt (...) procent och knappt (...) procent. B ägde sina aktier direkt. De övriga i gruppen ägde sina aktier via egna bolag, A genom A AB. Dessa aktieägare benämndes i överlåtelseavtalet management sellers. A, B och de åtta andra berörda anställda kallades individuals.

Övriga aktier i X AB ägdes av två bolag, med ... procent (... procent av rösterna) och (...) procent (... procent röster) samt ett (juridisk person), med (...) procent (... procent röster).

I avtalet om överlåtelsen av aktierna i X AB ingick bestämmelser om tilläggsköpeskilling enligt i huvudsak följande:

- Management sellers, men inte övriga aktieägare, har rätt till tilläggsköpeskilling.
- Tilläggsköpeskillingen är en funktion av resultatet i (regionen) under åren (två år).
- Tilläggsköpeskillingen är dock sammanlagt högst (...) miljoner kronor (parterna är ense om att tilläggsköpeskillingen enligt bestämmelserna i avtalet ska utgå med detta belopp).
- Rätt till tilläggsköpeskilling förutsätter att var och en av individuals kvarstått i sin anställning under viss tid (ca två år) eller blivit uppsagd på felaktiga grunder.
- Tilläggsköpeskillingen fördelas med lika belopp på var och en av management sellers aktier i X AB.
- Om någon management seller inte har rätt till tilläggsköpeskilling fördelas den mellan övriga management sellers.

I avtalet anges bl.a. också, att "Key Employees" (nyckelpersoner) anställda i X AB eller i dess dotterföretag ska erbjudas resultatbaserad bonus om sammanlagt högst (...) miljoner kronor. Individuals ingår i kretsen nyckelpersoner men de undantas från möjligheten att tjäna in den resultatbaserade bonusen.

Som en förutsättning för ansökan gäller vidare att individuals har marknadsmässig lön.

Sökandena frågar hur tilläggsköpeskillingen ska beskattas.

De anser att tilläggsköpeskillingen ska beskattas som likvid på grund av avyttring av aktier medan Skatteverket anser att individuals ska ta upp omfrågade belopp som intäkt av tjänst.

Skatterättsnämndens bedömning

Den resultatbaserade tilläggsköpeskillingen utgår endast på de aktier i X AB som anställda i bolaget ägt direkt eller indirekt och som förbundit sig att fortsätta sin anställning viss tid efter det att Y AB förvärvat aktierna. Övriga överlåtna aktier i X AB ger alltså ingen rätt till tilläggsköpeskillning.

Med hänsyn härtill och till omständigheterna i övrigt finner Skatterättsnämnden att de belopp som betalas ut som tilläggsköpeskillning får anses utgöra en betalning för tjänster som dessa anställda utför under den tidsperiod då det resultat uppstår som ligger till grund för beräkningen.

Beloppen ska därför tas upp som intäkt av tjänst av A och B. Det innebär också att A AB inte ska ta upp det belopp som ska tas upp av A.

Beslutande: André, ordf., Svanberg, Dahlberg, Gäverth, Pålsson, Sjökvist, Werkell

Sekreterare, tillika föredragande: Roupe (avvikande mening)

Avvikande mening

Roupe är av avvikande mening och anför.

Såsom nämnden anfört finns det flera skäl som talar för att de belopp som betalas ut som tilläggsköpeskillning realiter är lön för individuals. Enligt min mening finns det emellertid också lika tungt vägande skäl som talar för att tilläggsköpeskillingen är vad den utger sig för att vara, såsom att den fördelas endast i proportion till hur många aktier respektive säljare ägde i X AB, att individuals uppburit marknadsmässig lön och att det — såvitt framgår — har saknats incitament för dem att minska sin ("ordinarie") lön för att uppnå högre tilläggsköpeskillning.

Med hänsyn härtill anser jag att ifrågavarande belopp inte utgör vare sig lön, tilläggsköpeskillning eller annan inkomst av aktierna i X AB. Det innebär att beloppen inte kan hänföras till något av de inkomstslag som anges i inkomstskattelagen (1999:1229) och att de således utgör skattefri inkomst för mottagarna.

Källa: Skatterättsnämnden, förhandsbesked 2012-03-27, dnr 54-11/D, skatterattsnamnden.se/publicerade-forhandsbesked/2012/2018-08-07-tillaggskopeskillning (besökt 2026-10-12). Uppgifter inom parentes är avidentifierade i originalet.

Bilaga 2 – Utdrag ur exempel på aktieöverlåtelseavtal (Sevenius, Företagsförvärv, appendix B, punkt 4 och 13)

4.1 Köparen skall i vederlag för Aktierna erlægga en fast och en rörlig köpeskillning enligt punkt 4.2 och 4.3 nedan.

4.2 Köpeskillningen uppgår till femtonmiljonerfemhundratusen (15 500 000) kronor att erläggas kontant på Tillträdesdagen [...] ("Fast köpeskillning").

4.3 En tilläggsköpeskillning utbetalas om rörelseresultatet i Bolaget överstiger 20 miljoner svenska kronor de tre åren följande efter tillträdet. Tilläggsköpeskillningen uppgår vardera år till 50 procent av det överstigande beloppet ("Tilläggsköpeskillning").

13.1 Säljaren förbinder sig att under en period av två (2) år efter Avtalsdagen inte, vare sig direkt eller indirekt, bedriva eller på annat sätt främja verksamhet som direkt eller indirekt konkurrerar med Målföretagets eller dess Dotterbolags nuvarande eller planerade verksamhet, äga eller kontrollera mer än fem (5) procent av aktierna i ett bolag med konkurrerande verksamhet, [...] eller avslöja affärshemlighet eller information avseende Målföretagets [...] verksamhet.

13.2 Om Säljaren handlar i strid med bestämmelsen i punkt 13.1 ovan skall denne till Köparen såsom vite utge ett belopp motsvarande femtio (50) procent av Köpeskillningen. [...]

Källa: Sevenius, a.a., s. 515 f. och 519 f.